

HISTORIE MISTROVSTVÍ SVĚTA

Minule jsme se seznámili s prapůvodem mistrovství světa. Ačkoli byl Wilhelm Steinitz považován vedle Morphyho mnoho let mezi nejlepší šachisty světa, jejich vzájemné utkání nebylo možné.

Zkusme se nejprve zamyslet nad tématem věku, kdy hráč dosáhl titulu mistra světa. Kdo byl nejstarší?

Wilhelm Steinitz	1886 – 1894	* 1836 / 50	Tigran Petrosjan	1963 – 1969	* 1929 / 34
Emanuel Lasker	1894 – 1927	* 1868 / 26	Boris Spasskij	1969 – 1972	* 1937 / 32
J. R. Capablanca	1921 – 1927	* 1888 / 33	Robert J. Fischer	1972 – 1975	* 1943 / 29
Alexander Aljechin *	1927 – 1935	* 1892 / 35	Anatolij Karpov	1975 – 1985	* 1951 / 24
Max Euwe	1935 – 1937	* 1901 / 34	Garri Kasparov **	1985 – 2000	* 1963 / 22
Michail Botvinnik *	1948 – 1957	* 1911 / 37	Vladimir Kramnik	2000 – 2007	* 1975 / 25
Vasilij Smyslov	1957 – 1958	* 1921 / 36	Višhi Ánand	2007 – 2013	* 1969 / 38
Michail Tal	1960 – 1961	* 1921 / 39	Magnus Carlsen	2013	* 1990 / 23

Wilhelm Steinitz se narodil v Praze, ale s šachem se seznámil blíže až ve Vídni (na přeboru Vídne 1859 skončil třetí), kde studoval polytechnický institut. Posléze se účastnil řady dalších utkání a turnajů například v Anglii. Nejprve byl občan Rakouska-Uherska, následně přijal britské, poté americké občanství. Coby šachový profesionál, zemřel v nouzi. Hrál s mnoha vrcholnými hráči řadu zajímavých matchů (asi 29), ale fakticky prohrál jen 2x s Laskerem. Některé z výsledků:

- Steinitz – Dubois, Londýn 1862, 5:3 (=1)
- Steinitz – Blackburn, Londýn 1863, 7:1 (=2)
- **Anderssen – Steinitz, Londýn 1866, 6:8 (=0)**
- Steinitz – Bird, Londýn 1866, 7:5 (=5)
- Turnaj v Londýně 1872 (7 ze 7 před Blackburnem, Zukertortem, MacDonnellem...)
- Steinitz – Zukertort, Londýn 1873, 7:1 (=4)
- Steinitz – Blackburn, Londýn 1875, 5:0 (=1)
- *Steinitz – Zukertort, USA 1886, 10:5 (=5)*
- *Steinitz – Čigorin, Havana 1889, 10:6 (=1)*
- *Steinitz – Gunsberg, USA 1890-91, 6:4 (=9)*
- *Steinitz – Čigorin, Havana 1892, 10:8 (=5)*
- *Steinitz – Lasker, USA a Kanada 1894, 5:10 (=4)*
- *Lasker – Steinitz, Moskva 1896-7, 10:2 (=5)*

Zajímavostí je, že samotný Lasker pro Steinitze zorganizoval sbírku (1899).

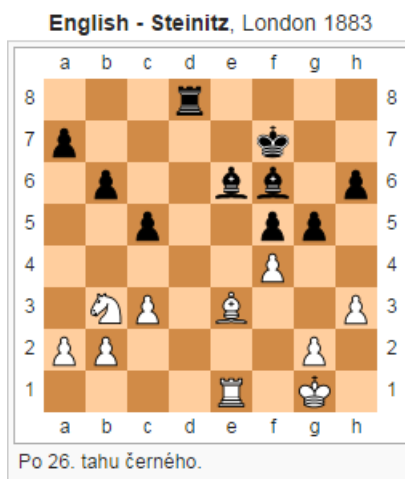
Principy, které Steinitz definoval:

- V šachu se dá zvítězit jen útokem!
- Právo útočit má jen ten, kdo má lepší pozici. Kdo má převahu je i povinen útočit, jinak riskuje ztrátu převahy!
- Útok se vede na nejslabší bod obrany!

- Obránce se musí chtít bránit, musí jít na ústupky!
- V rovné pozici bojující strany manévrují, snaží se změnit rovnováhu ve svou výhodu!
- Převaha je buď jedna velká, nebo řada menších výhod. Úkolem poziciho boje je nahromadit malé výhody a zaměnit dočasné výhody za trvalé!

English – Steinitz, London 1883

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 g6 4.d4 exd4 5.Jxd4 Sg7 6.Se3 Jf6 7.Jc3 0-0 8.0-0 Je7!? 9.Dd2 d5! Černý neměl v zahájení žádnou potíže s vyrovnáním hry a nyní docílí ideálu obrany v otevřených hrách: mění bez ztráty času (d7-d6) centrálního pěšce „e4“. **10.exd5 Jexd5 11.Jxd5 Dxd5 12.Se2 Jg4! 13.Sxg4 Sxg4** Steinitz získal dvojici střelců a přebírá iniciativu. **14.Jb3 Dxd2 15.Jxd2 Vad8** Chybné by bylo 15....Sxb2 pro 16.Vab1 Sg7 17.Vxb7. **16.c3 Vfe8 17.Jb3 b6!** Připravuje podle bodu 1 to, aby bílý jezdec neměl opěrný bod na „d4“. Navíc falanga černých pěšců na dámském křídle omezuje pohyblivost bílého střelce (jeho aktivitu). **18.h3 Se6 19.Vfd1 c5! 20.Sg5?! f6! 21.Sf4 Kf7!** Zahájen úkol č. 4 – centralizace krále. **22.f3 g5! 23.Vxd8 Vxd8 24.Se3 h6! 25.Ve1 f5 26.f4 Sf6!** Chce držet pozici pružnou.

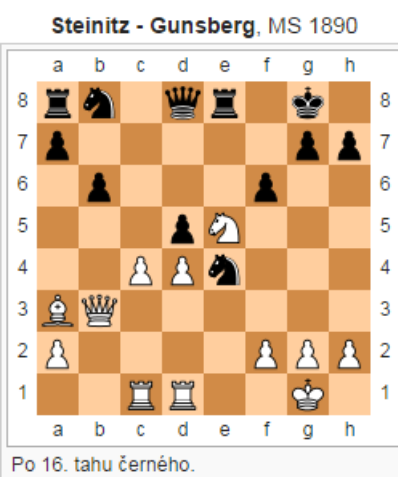

27.g3 a5! Úkol č. 2 – zahnání jezdce na kraj šachovnice. **28.Jc1 a4 29.a3 Sc4!** I v zavřené pozici se vyrýsovala převaha střelce nad jezdcem. **30.Kf2 gxf4!** To je ten důležitý moment ke splnění úkolu č. 5 – další výhodná výměna. **31.Sxf4 Sg5! 32.Sxg5 hxg5** Hrozí Vd2+. Výměnou pěšců vzniklo na královském křídle nesymetrické postavení, které může vést k volným pěšcům. To zvyšuje sílu střelce v boji proti jezdci. **33. Ke3 Kf6 34.h4** Sází na vzdáleného volného pěšce, ale ten je účinný jen v koncovce krátkonohých figur (jezdcové, pěšcové). **34....gxh4 35.gxh4 Ve8+ 36. Kf2 Vxe1 37.Kxe1 Ke5!** Centralizace krále je dovršena a rozhoduje partii. **38.Je2 Sxe2! 39.Kxe2 Kf4** Hle – výsledek hry s dvojicí střelců! **40.c4 Kg4**

41.Ke3 f4+! 42.Ke4 f3 0-1

Steinitz – Gunsberg, 7. partie o Mistra světa, 1890 (stav 2:2)

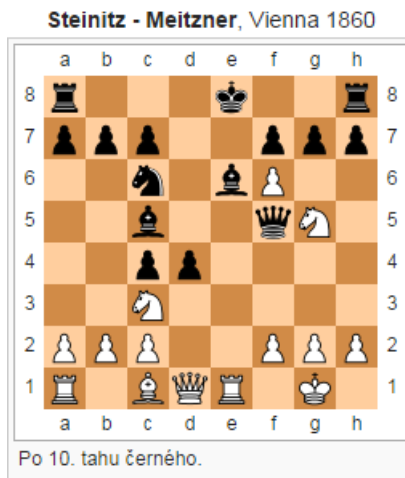
1. d4 d5 2. c4 dxc4 3. Jf3 Jf6 4. e3 e6 5. Sxc4 Sb4+ 6. Jc3 O-O 7. O-O b6 8. Je5 Sb7 9. Db3 Sxc3 10. bxc3 Sd5 11. Sxd5 exd5 12. Sa3 Ve8 13. c4 c5 14. Vac1 Je4 15. Vfd1 cxd4 16. exd4 f6 Tady má bílý nespornou výhodu. Partie se mi v tento moment enormně líbí, protože tady takticky naplňuje vystupňování poziční převahy bílého.

17. cxd5 fxe5 18. d6+ Kh8 19. Dd5 Jxf2 20. Vd2 Jd7 Toto je asi dost nepříjemné zjištění černého. Bílý si s bráním prostě počká, nebo přesune věž na výhodný sloupec f. **21. Vxf2 Jf6?** Asi rozhodující chyba, ale v tuto chvíli černý konečně vyřešil problémy, tak napadl dámu. **22. Vxf6! gxf6 23. d7 Vg8** A teď se naplno ukazuje ještě slabost diagonály a1-h8 i a3-f8. Nezapomeňte i mé přemítání o relativní hodnotě pěšců a figur. **24. dxe5 Vg5 25. Dxa8 Dxa8 26. Vc8+ Vg8 27. Vxa8 Vxa8 28. e6** No ta tady bych rád dal diagram, ale neudělám to, abyste se na pozici sami podívali. Opravdu krása. **1-0**

Steinitz – Meitner, Vienna 1860

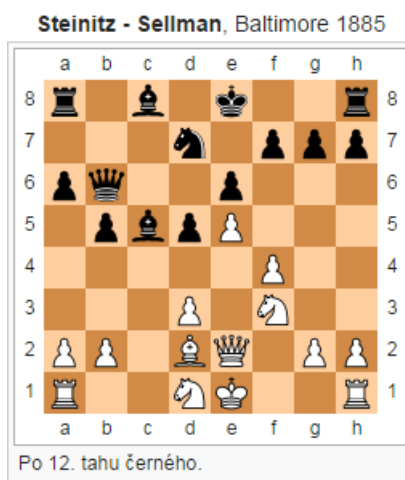
1. e4 e5 2. Jf3 Jc6 3. d4 exd4 4. Sc4 Sc5 Říká někdo, že je Skotská nudná? 5. O-O Jf6 6. e5 d5 7. exf6 dxc4 8. Ve1+ Se6 Taky vás napadá, že nevíte, co zahrát jinak za černé? 9. Jg5 Dd5 10. Jc3 Df5 Kdo stojí lépe?

11. g4 Dxf6 A je tu jednoduchá otázka – pokud přišel o pěšce f6, kde má výhodu? 12. Jd5! Dd8 13. Vxe6+ fxe6 14. Jxe6 Dd7 Typický problém těchto pozic – oba jezdcí hrozí braním na c7 se dvojitým úderem. 15. De2 Se7 Pochopitelně král je v centru uvězněn a ke všemu hrozí smrtelné odtahy. 16. Jdxc7+ Kf7 17. Dxc4 Je5 A zase hrozí odtahy a tak dámu logicky napadneme. 18. Db3 Dd6 19. f4 Jxg4 20. Jg5+ Kg6 21. Dd3+ Kh5 22. Dh3+ Kg6 23. Dxc4 Db6 A zase nám hrozí odtahy, takže jezdec na c7 je stále tabu. 24. Jge6+ Kf6 25. Dg5+ Kf7 Nakonec si bílý vystačil bez braní věže. Je to o relativní síle figur. 26. Dxc7# 1-0

Steinitz – Sellman, Baltimor 1885

1. e4 e6 2. d4 d5 3. Jc3 Jf6 4. e5 Jfd7 5. f4 c5 6. dxc5 Sxc5 Možná si řeknete, že tak se to nehraje. Steinitz pohrdal francouzskou obranou a toto byl jeho recept. 7. Jf3 a6 8. Sd3 Jc6 9. De2 Jb4 A dívejte se dobře na následný postup bílého. Jakoby úplně ignoruje tahy černého. 10. Sd2 b5 11. Jd1 Jxd3+ 12. cxd3 Db6

13. b4! Se7 14. a3 f5 15. Vc1 Sb7 16. Se3 Dd8 17. Jd4 Jf8 Těžko říct, jak má černý vystavět figury, aby si nezavazely. 18. O-O h5 19. Jc3 Kf7 20. Jb1 g6 21. Jd2 Jd7 22. J2b3 Vc8 Naopak bílý přeskládal figury právě tak, jak potřebuje. Pole c5 i a5 je velmi slabé. 23. Ja5 Sa8 24. Vxc8 Dxc8 25. Vc1 Db8 Takže bílý obsadil volný sloupec. Černý může jen doufat v nějakou hrubku. 26. Dc2 Sd8 27. Jac6 Db7 28. Jxd8+ Vxd8 Černému zůstal jen ten horší střelec. 29. Dc7 Db8 30. Sf2 Db6 31. Jf3 Dxc7 Černý je v kleštích i bez dam. 32. Vxc7 Ke8 33. Jg5 Jf8 34. Sc5 Jd7 35. Sd6 Sice je tu materiální rovnováha, ale černý prostě nemá žádný tah. 1-0

Zukertort – Steinitz, New York WCC 1886

1. d4 d5 2. c4 e6 3. Jc3 Jf6 4. Sg5 Se7 5. Jf3 O-O 6. c5?! b6 7. b4 bxc5 8. dxc5 a5 9. a3 d4! Dle Fischera fantastický vyhrávající tah. Bílý nemůže brát jezdcem na d4. Zamyslete se proč. 10. Sxf6 gxf6 11. Ja4 e5 Oslabení na královském křídle nemá pražádný význam, rozhodující je drtivý tlak v centru. 12. b5 Se6 13. g3 c6 14. bxc6 Jxc6 15. Sg2 Vb8 Hrozí Sb3 16. Dc1 d3 17. e3 e4 18. Jd2 f5 19. O-O Ve8 Klidný poziční tah, který zdánlivě nemá smysl, ale později se ukáže jeho význam. 20. f3 Patrně poslední pokus o rozbití centra. 20. ... Jd4 21. exd4 Dxd4+ 22. Kh1 e3 Pamatujte si mou hlášku o relativních hodnotách figur? A teď máme dva spojené pěšce na šesté řadě. 23. Jc3 Sf6 24. Jdb1 d2 25. Dc2 Sb3 26. Dxf5 d1=D 27. Jxd1 Sxd1 28. Jc3 e2 29. Vaxd1 Dxc3 Vtipná závěrečná pozice. Bílý má pěšce více. 0-1

Steinitz – Čigorin, Havana WCC 1892

1. e4 e5 2. Jf3 Jc6 3. Sb5 Jf6 4. d3 d6 Tuto partii jsem zařadil cíleně. Zkuste porovnat tuto partii s některou dřívější. Tahy jako d3 a c3 jako by nehrál ani Steinitz. 5. c3 g6 6. Jbd2 Sg7 7. Jf1 O-O 8. Sa4 Jd7 9. Je3 Jc5 10. Sc2 Je6 11. h4 Je7 12. h5 d5 13. hxg6 fxg6 14. exd5 Jxd5 15. Jxd5 Dxd5 16. Sb3 Dc6 17. De2 Sd7 18. Se3 Kh8 19. O-O-O Vae8 20. Df1 Asi trochu nečekaný tah, ale... a5 21. d4 exd4 22. Jxd4 Sxd4 23. Vxd4

Steinitz - Čigorin, Havana, MS 1892

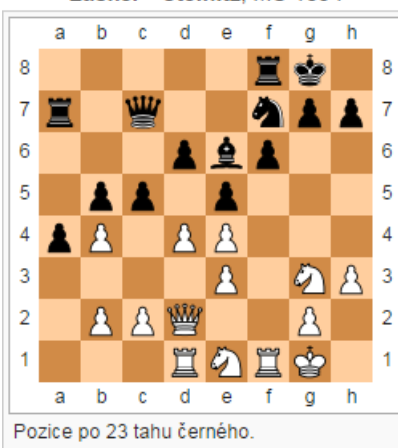
Pozice po 23 tahu bílého.

23. ... Jxd4 Nevím jak vy, ale já osobně bych teď automaticky bral na d4. Přesněji 24. Sxd4 Vf6 a je tu vazba a případně se dá zkusit třeba 25. g4. 24. Vxh7+! Tak a teď jste se asi zarazili. Proč dává bílý svou poslední věž, vždyť mu zůstanou už jen střelci a dáma. Ale když se podíváme pozorně, tak se asi zarazíme nad tím, že uvažujeme zcela mechanicky. Kdo by takový tah zahrál? 24. ... Kxh7 25. Dh1+ Kg7 26. Sh6+ Asi poslední překvapení, které definitivně odkrývá matovou síť. 26. ... Kf6 27. Dh4+ Ke5 28. Dxd4+ Nakonec bílý jezdec sebral, ale až po pěti tazích a dámou. Prémii navíc je samozřejmě mat, který přichází hned v následujícím tahu. 1-0

Lasker – Steinitz, USA WCC 1894

1. e4 e5 2. Jf3 Jc6 3. Sc4 Sc5 4. d3 Jf6 5. Jc3 d6 6. Se3 Sb6 7. Dd2 Ja5 8. Sb5+ c6 9. Sa4 Sxe3 10. fxe3 b5 11. Sb3 Db6 12. O-O Jg4 Podotýkám, že Steinitz trpěl dmou, pohyboval se jen o holi a měl vážné psychické problémy. K tomu všemu trpěl bídou a v této partii měl 58 roků. Temperament mu ovšem nechyběl. 13. Vae1 f6 14. h3 Jh6 15. Je2 Jxb3 16. axb3 O-O 17. Jg3 a5 18. d4 Jf7 19. Df2 Va7 20. Vd1 a4 21. b4 Dc7 22. Je1 c5! Pěšcová struktura černého jasně prezentuje španělskou hru, ale pozice bílého s dvojpěšcem na e sloupci ale naznačuje, že v pozici bílého není něco v pořádku. 23. Dd2 Se6! Snaží se vyprovokovat d5.

Lasker - Steinitz, MS 1894

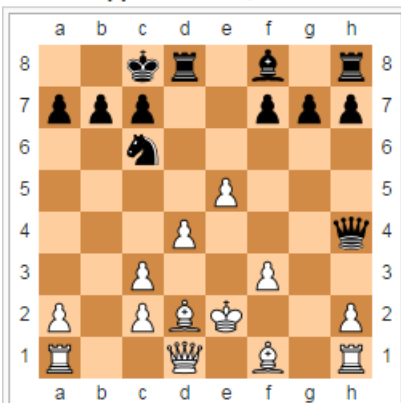
Pozice po 23 tahu černého.

24. d5 Sd7 Bílý se musel vyjádřit. Výměna pěšce na e5 by ukázala slabiny bílého, navíc hrozí převálcování na dámském křídle. 25. Va1 cxb4 26. Dxb4 Vc8 Teď bude série možná nudných, ale precizních tahů. Steinitz plní své útočné teorie. 27. Dd2 Dc4 28. Vf2 Jg5 29. Dd3 Vac7 30. h4 Jf7 31. Dxc4 Vxc4 32. Vd2 g6 33. Kf2 Jd8 34. b3 V4c7 35. Vdd1 Jb7 36. Vdb1 Kf7 37. Ke2 Va8 38. Kd2 Ja5 39. Kd3 h5 40. Va2 Vaa7 41. b4 Jc4 42. Jf3 Va8 43. Jd2 Jb6 44. Vf1 Vac8 45. Jb1 Ke7 46. c3 Jc4 47. Vaf2 Tak že by byl bílý přeci jen rychlý a vyřešil své problémy? 47. ... Ja3! To je ten direkt. 48. Je2 Jxb1 49. Vxb1 Sg4 50. Vc1 Vc4 Teď je vidět, že se hraje opravdu na jednu branku. 51. Vc2 f5! K tomuto tahu již není co dodat. Pozice bílého se definitivně hroutí. A jakým způsobem! 0-1

definitivně hroutí. A jakým způsobem! 0-1

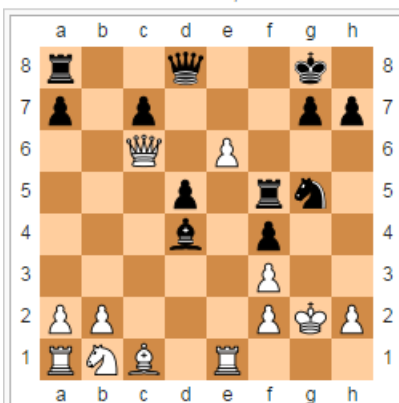
Zkuste si zahrát na mistra Steinitze, třeba se dostanete do stejných vod.

01. Hamppe - Steinitz, Vienna 1859

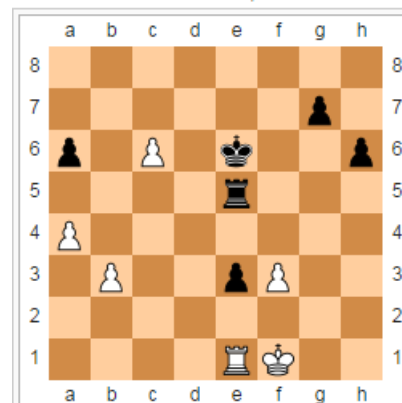
Pozice po 11. tahu bílého.

02. Pilhal - Steinitz, Vienna 1859

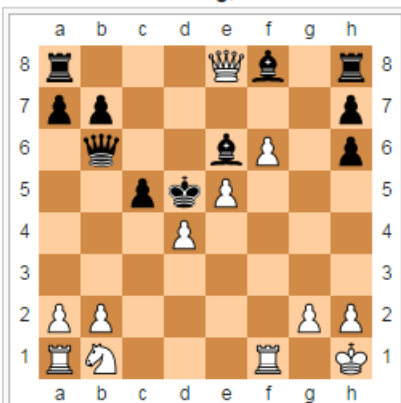
Pozice po 18. tahu bílého.

03. Lenhof - Steinitz, Vienna 1859

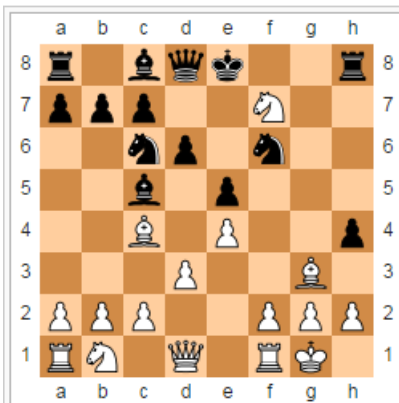
Pozice po 42. tahu bílého.

04. Steinitz - Lang, Vienna 1860

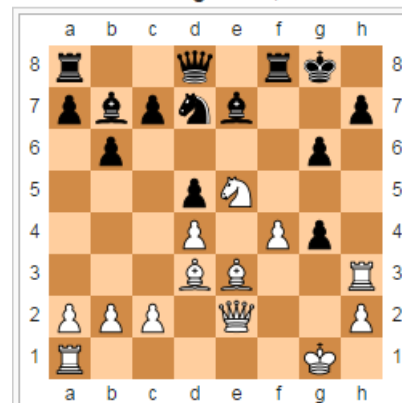
Pozice po 18. tahu černého.

05. Dubois - Steinitz, London 1862

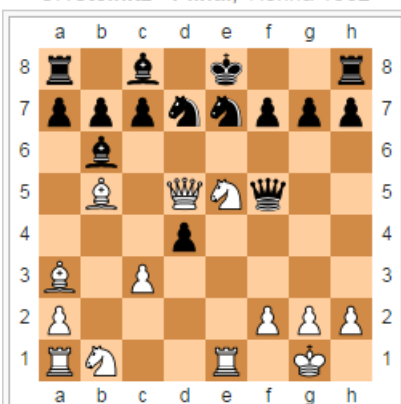
Pozice po 10. tahu bílého.

06. Steinitz - Mongredien, London 1862

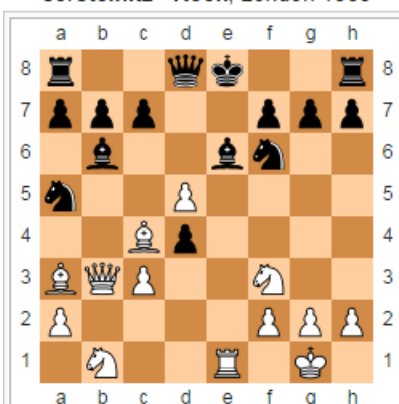
Pozice po 15. tahu černého.

07. Steinitz - Pilhal, Vienna 1862

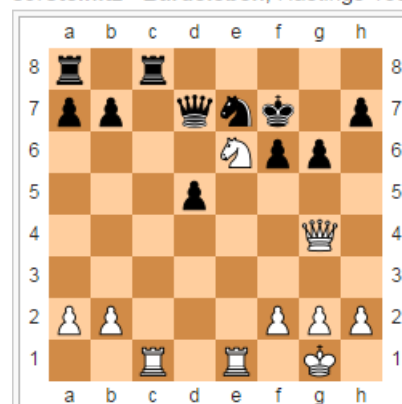
Pozice po 14. tahu černého.

08. Steinitz - Rock, London 1863

Pozice po 11. tahu černého.

09. Steinitz - Bardeleben, Hastings 1895

Pozice po 20. tahu černého.

Další zajímavé pozice s taktikou:

Steinitz – Mongredien, London 1863

1. e4 g6 2. d4 Sg7 3. c3 b6 4. Se3 Sb7 5. Jd2 d6 6. Jgf3 e5 7. dxe5 dxe5 8. Sc4 Je7 9. De2 O-O 10. h4 Jd7 11. h5 Jf6 12. hxg6 Jxg6 13. O-O-O c5 14. Jg5 a6 15. Jxh7 Jxh7 16. Vxh7 Kxh7 17. Dh5+ Kg8 18. Vh1 Ve8 19. Dxc6 Df6 20. Sxf7+ Dxf7 21. Vh8+ Kxh8 22. Dxf7 1-0

Anderssen – Steinitz, London 1866

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Sc5 4.b4 Sxb4 5.c3 Sc5 6.d4 exd4 7.O-O d6 8.cxd4 Sb6 9.d5 Ja5 10.Sb2 Je7 11.Sd3 O-O 12.Jc3 c6 13.Dd2 f5 14.Vae1 fxe4 15.Jxe4 Jxd5 16.Jeg5 h6 17.Je6 Sxe6 18.Vxe6 Dd7 19.Vg6 Jf4 20.Vxg7+ Dxc7 21.Sxg7 Kxg7 22.Jh4 Jxd3 23.Dxd3 Vf6 24.Jf5+ Kf8 25.Dh3 Ve8 26.Dg4 Vee6 27.Dg7+ Ke8 28.g4 d5 29.Kg2 Jc4 30.Dxb7 Ve2 31.Dg7 Vfe6 32.h4 d4 33.Dg8+ Kd7 34.Df7+ Kc8 35.Jg7 Je3+ 36.Kg1 Ve4 37.f3 d3 38.fxe4 Jxg4+ 39.Vf2 Sxf2+ 40.Kh1 Ve1+ 41.Kg2 Vg1+ 42.Kf3 Je5+ 43.Kxf2 Jxf7 44.Kxg1 d2 0-1

Hewitt – Steinitz, London 1866

1.e4 e5 2.Sc4 f5 3.d3 Jf6 4.Je2 Sc5 5.c3 Jc6 6.d4 exd4 7.Jxd4 fxe4 8.Sf4 d5 9.Sb5 Sxd4 10.Dxd4 O-O 11.Sxc6 bxc6 12.Da4 Sd7 13.Sg5 De8 14.Db3 Jg4 15.Sh4 e3 16.O-O Dh5 17.Sg3 e2 18.Ve1 Vxf2 19.Jd2 Vaf8 20.c4 Vxg2+ 21.Kxg2 Dh3+ 22.Kxh3 Je3+ 23.Kh4 Jg2+ 24.Kg5 Vf5+ 25.Kg4 h5+ 26.Kh3 Vf2# 0-1

Steinitz – Paulsen, Baden-Baden 1870

1. e4 e5 2. Jc3 Jc6 3. f4 exf4 4. d4 Dh4+ 5. Ke2 d6 6. Jf3 Sg4 7. Sxf4 O-O-O 8. Ke3 Dh5 9. Se2 Da5 10. a3 Sxf3 11. Kxf3 Dh5+ 12. Ke3 Dh4 13. b4 g5 14. Sg3 Dh6 15. b5 Jce7 16. Vf1 Jf6 17. Kf2 Jg6 18. Kg1 Dg7 19. Dd2 h6 20. a4 Vg8 21. b6 axb6 22. Vxf6 Dxf6 23. Sg4+ Kb8 24. Jd5 Dg7 25. a5 f5 26. axb6 cxb6 27. Jxb6 Je7 28. exf5 Df7 29. f6 Jc6 30. c4 Ja7 31. Da2 Jb5 32. Jd5 Dxd5 33. cxd5 Jxd4 34. Da7+ Kc7 35. Vc1+ Jc6 36. Vxc6# 1-0

Steinitz – Zukertort, New Orleans WCC 1886

1.e4 e5 2.Jc3 Jc6 3.f4 exf4 4.d4 d5 5.exd5 Dh4+ 6.Ke2 De7+ 7.Kf2 Dh4+ 8.g3 fxg3+ 9.Kg2 Jxd4 10.hxg3 Dg4 11.De1+ Se7 12.Sd3 Jf5 13.Jf3 Sd7 14.Sf4 f6 15.Je4 Jgh6 16.Sxh6 Jxh6 17.Vxh6 gxh6 18.Jxf6+ Kf8 19.Jxg4 1-0